

Vergaderjaar 1983–1984

18 243

Wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 en van enige andere wetten (afschaffing spaarbankvrijstelling en gereduceerd tarief voor kredietverenigingen op onderlinge of op coöperatieve grondslag)

Nr. 4

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 12 april 1984

De vaste Commissie voor Financiën¹ met het voorbereidend onderzoek van bovengenoemd wetsvoorstel belast, heeft de eer van haar voorlopige bevindingen als volgt verslag te doen.

Algemeen

De leden van de fracties van P.v.d.A., C.D.A., V.V.D. en R.P.F. hadden met instemming kennis genomen van het onderhavige wetsvoorstel. Met dien verstande dat de leden van deze fracties, evenals die van de fracties van S.G.P. en G.P.V. nog de onderstaande vragen en opmerkingen wilden maken.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. meenden dat met dit wetsvoorstel na 6 jaar uitvoering wordt gegeven aan de in de memorie van toelichting aangehaalde motie-Van Amelsvoort. De opgetreden branche vervaging en de behoefte bij de spaarbanken om zich te kunnen ontwikkelen tot algemene banken vormen daartoe sterke argumenten. Het leek hen logisch dat hieruit ook consequenties voortvloeien voor die instellingen die thans in aanmerking komen voor een zogenaamd gereduceerd tarief. Deze leden achtten het aanvaardbaar dat de instellingen, die een verhoging van de belastingdruk zullen gaan ervaren, de gelegenheid wordt gegund zich via een overgangsregime geleidelijk in te stellen op de nieuwe situatie. Dit geldt te meer waar nieuwe bedrijfsactiviteiten ook slechts geleidelijk op gang gebracht kunnen worden en waar hun aandeel in de spaarmarkt de afgelopen jaren blijkens de gegevens op bladzijde 7 uit de memorie van toelichting reeds sterk is teruggelopen.

De leden van de C.D.A.-fractie stelden vast dat het onderzoek waarom in de motie-Van Amelsvoort (zitting 1977–1978, nr. 7) was gevraagd tot een negatieve uitkomst heeft geleid en derhalve de spaarbankvrijstelling niet meer in voldoende mate aan haar doel beantwoordt, te weten het bevorderen van het sparen door kleine spaarders en door personeel in bedrijven. Deze leden hadden indertijd al kennis gegeven van hun twijfel omtrent het functioneren van de vrijstelling. Deze leden constateerden tot hun tevredenheid dat met de spaarbanken en de Rabobank Nederland tot overeenstemming is gekomen over de afschaffing van de vrijstelling en het gereduceerde tarief onder het treffen van een overgangsregeling. In dit verband stelden de hier aan het woord zijnde leden de vraag waarom niet eerder een wetsvoorstel als het onderhavige aan de Kamer is voorgelegd.

¹ Samenstelling:

Leden: Joekes (VVD), voorzitter, Van Dis (SGP), Scholten (de groep Scholten/Dijkman), Van der Hek (PvdA), Kombrink (PvdA), ondervoorzitter, Rienks (PvdA), Engwirda (D'66), Wöltgens (PvdA), De Korte (VVD), Gerritse (CDA), Van Dijk (CDA), Couprie (CDA), Van Iersel (CDA), Herfkens (PvdA), Wolters (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Janmaat (Centrumpartij), Hummel (PvdA), Eshuis (CDA), Linschoten (VVD), Van Rey (VVD), De Grave (VVD), Paulis (CDA).

Plv. leden: Voorhoeve (VVD), Schutte (GPV), vacature (PvdA), Tazelaar (PvdA), Ter Veld (PvdA), Groenman (D'66), Beckers-de Bruijn (PPR), Tripels (VVD), Mateman (CDA), Van der Burg (CDA), Hermsen (CDA), Van der Linden (CDA), Salomons (PvdA), Nijland (CDA), Zijlstra (PvdA), Stemerink (PvdA), Van der Spek (PSP), Nijhuis (VVD), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Hermans (VVD), Weijers (CDA).

De leden van de fractie van de S.G.P. wilden hun kanttekeningen bij dit wetsvoorstel beginnen met de opmerking dat ook naar hun oordeel de bestaande vrijstelling met de daaraan verbonden nogal stringente voorwaarden aan een herziening moet worden onderworpen. Dit geldt zeker voor die spaarbanken waarvan de activiteiten als gevolg van de branchevervaging steeds verder verwijderd zijn komen te liggen van de oorspronkelijke opzet van het spaarbankwezen. Deze leden vroegen of er onder de huidige spaarbanken nog instellingen zijn die nog steeds op de traditionele manier hun bedrijf uitoefenen en dat ook in de toekomst zullen blijven doen. Aangezien de memorie van toelichting op deze punten geen inzicht geeft, verzochten zij de regering ter zake inlichtingen te verschaffen. Afhankelijk van het aantal van de door deze leden bedoelde banken, konden zij zich voorstellen dat het vervallen van de bestaande vrijstelling nogal vergaande en niet bedoelde gevolgen zouden kunnen hebben, vooral vanuit het overwegend sociale doel dat zij nog nastreven. Of is het wellicht de bedoeling om door de overgangsregeling ook deze traditionele instellingen te sturen naar een wijziging in het beleid?

De leden van de R.P.F.-fractie waren van mening dat de ruime overgangstermijn alsmede het uitvoerige overleg met de betrokkenen gezien kunnen worden als een vorm van zeer behoorlijk bestuur.

De G.P.V.-fractie wilde in het kader van dit voorlopig verslag slechts een enkele vraag stellen. In de memorie van toelichting wordt aan de hand van cijfers die inzicht geven in de marktontwikkelingen aangetoond hoezeer de relatieve positie van spaarbankinstellingen is verslechterd. Een verdergaande (fiscale) bevoordeling, zo dit al mogelijk zou zijn, zou dan echter meer in de lijn der verwachtingen liggen dan het op korte termijn afschaffen van de spaarbankvrijstelling in de vennootschapsbelasting. Ondanks dat de afschaffing van de vrijstelling tevens gepaard gaat met de opheffing van beperkende beleggingsvoorschriften. Voor de spaarbankinstellingen die zich inderdaad meer als een normale bankinstelling wil gedragen is de voorgestelde afschaffing met de overgangsregeling een uitkomst. Maar zijn er geen spaarbanken die helemaal geen behoefte hebben aan de hierboven gesignaleerde ontwikkeling en die op het vertrouwde, beperkte terrein van de spaarbank willen blijven opereren? Deze worden dan nu toch gedwongen om zich ook als een gewone bankinstelling te gedragen, met alle problemen vandien, omdat de concurrentiestrijd hard is? Met andere woorden, dient de vrijstelling niet te worden gehandhaafd voor die bedrijven die gewoon als spaarbank willen blijven functioneren, met daarnaast een wettelijke overgangsmaatregel voor die spaarinstellingen die de overstap willen maken? De weg terug zou afgesneden kunnen worden en nieuwe spaarinstellingen zouden niet toegelaten mogen worden. Bereikt de regering hiermee op termijn niet hetzelfde wat zij nu wil bereiken, zonder dat zij bestaande instellingen soms tegen hun zin, dwingt zich op een ander terrein te gaan begeven?

Historie

De leden van de S.G.P.-fractie toonden zich verbaasd over het feit dat de nieuwe regeling van 1969 pas in 1977 en in 1982 zijn definitieve uitwerking heeft gevonden. Deze leden wilden graag weten hoe in die tussentijd de vrijstelling is gehanteerd. Zijn de definitieve aanslagen soms pas opgelegd na de totstandkoming van de uitwerkingen? Een duidelijke uiteenzetting stelden zij op prijs.

Toetsing van de spaarbankvrijstelling

Ontwikkelingen

De leden behorende tot de fractie van de P.v.d.A. vroegen of de tabel op blz. 8 van de memorie van toelichting nader kon worden toegelicht in verband met de wijziging van de spaargelddefinitie in 1978. Zijn, door

middel van aangebrachte correcties, de aandeelpercentages over 1980 vergelijkbaar met die over voorgaande jaren? Zo nee, kunnen dan alsnog gecorrigeerde cijfers worden verstrekt?

Deze leden vroegen om een analyse van de vraag in hoeverre de ontwikkeling van de aandelen in de spaarmarkt samenhangt met de mate waarin de desbetreffende instellingen in de sfeer van kredietverlening actief kunnen zijn. Het viel hen op dat met name het aandeel van RPS en algemene spaarbanken onder sterke druk staat. Het zijn juist deze instellingen die tot nu toe weinig kredieten hebben kunnen verschaffen. Is het waar dat kredietverlenende instellingen nogal eens de eis stellen dat wanneer van hen een krediet betrokken wordt, bij hen ook bij voorbeeld de salarisrekening aangehouden dient te worden?

Het was deze leden opgevallen dat de schets bovenaan blz. 8 van de memorie van toelichting van de branchevervaging in slechts geringe mate lijkt te gelden voor de RPS. Dit lijkt eveneens het geval te zijn, voor zover uit de mededelingen tot nu toe is af te leiden, voor de nog door het kabinet voor te stellen, Postbank. Toch wordt ook voor deze instelling door middel van een korte overgangperiode een vol tarief voorgesteld. Kan nader worden aangegeven in hoeverre hier wel het beginsel van gelijke monniken, gelijke kappen wordt gehanteerd? Welk verschil in toegestaan activiteitenpatroon is er tussen Rabobanken en RPS?

Beleggingsbeleid

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen aan te geven wat het effect op transactiebasis is op de gezamenlijke winstpositie wanneer alle instellingen die daarvoor, naar de door De Nederlandsche Bank gestelde normen, in aanmerking komen zouden kiezen voor een regimewijziging. Welk deel van de algemene spaarbanken valt in beginsel onder die normen?

Kan worden toegelicht waarop het vereiste van f 1 mld. aan balanstotaal is gebaseerd? Waarom is de norm noodzakelijk, gezien de overige normen die in het bedrijfseconomisch toezicht toch al zouden worden gehanteerd ter zake van de relatie tussen kredietverlening en eigen vermogen?

De leden van de C.D.A.-fractie konden instemmen met het te creëren generieke overgangsregime voor spaarbanken die hun bedrijf willen uitbreiden met kredietverlening aan bedrijven tegen variabele rente. Ook zij meenden dat meer flexibiliteit ten aanzien van het beleggingsbeleid door de spaarbanken geboden is. Kan in dit verband aangegeven worden welke de verschillen blijven tussen de spaarbanken en de algemene banken? Kan nader worden ingegaan op de positie van die spaarbanken die een verdere flexibiliteit inzake beleggingen ongewenst achten of deze niet kunnen bewerkstelligen?

Effectiviteit

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen of inzicht is verkregen in de mate waarin de instellingen, die vallen onder de vrijstelling of het gereduceerde tarief, zich een extra financiële inspanning getroosten in het bieden van een meer dan normaal dienstbetoon aan specifieke groepen spaarders. Hoe zijn die gegevens gewogen? Moet op basis van het wetsvoorstel worden verwacht dat dit dienstbetoon zal worden beperkt? Zo ja, hoe worden de gevolgen daarvan beoordeeld?

Overgangstermijnen

Algemeen

De leden van de C.D.A.-fractie meenden dat met de voorgestelde overgangstermijnen naar het volle tarief van de vennootschapsbelasting een redelijke regeling is getroffen. Zij deelden het oordeel van de regering dat

de overgangstermijnen van 13 jaar voor de spaarbanken en 6 jaar voor de plaatselijke Rabobanken voldoende recht doen aan de aspecten, verbonden aan het vervallen van de spaarbankvrijstelling. Zij vroegen de regering nader in te gaan op de consequenties voor het overgangsregime van een mogelijke verlaging van het tarief vennootschapsbelasting tot 43%.

De leden van de fractie van de S.G.P. wezen op de bepalingen van het tweede en derde lid van het bestaande artikel 12 Wet op de Vennootschapsbelasting (Vpb). Daarin is geregeld dat een spaarbank vrijstelling geniet voor alle dan wel de helft van de voordelen behaald met het beleggen van het eigen vermogen van de spaarbankinstelling. Deze leden vroegen hoe gehandeld moet worden met de stille reserves die zijn gevormd tijdens de «vrijgestelde» periode, indien het wetsvoorstel zal worden aanvaard. Deze vraag kan worden toegespitst op de realisatie van de stille reserves na het vervallen van de vrijstelling. Vallen die stille reserves in de nieuwe regeling geheel onder heffing van de vennootschapsbelasting, zij het in de overgangperiode tegen een steeds minder gereduceerd tarief? Zo ja, dan vroegen deze leden zich af of dat wel correct is. Hoe staan de bewindslieden tegenover een overgangsregeling waarbij het spaarbanken wordt toegestaan om hun activa per 31 december 1983 geheel (indien artikel 12 Vpb, derde lid van toepassing is) dan wel gedeeltelijk (indien artikel 12 Vpb, tweede lid van toepassing is) te herwaarden op de waarde in het economisch verkeer? Deze leden meenden dat een dergelijke regeling de problemen zou kunnen ondervangen. Daarbij vestigden zij de aandacht op het grote belang van zo'n regeling voor het onroerend goed dat de instellingen in de uitoefening van hun bedrijf gebruiken. Deze leden zagen een zekere analogie in de overgangsregeling en artikel 70 Wet Inkomstenbelasting, ter zake van het beperken van de werking van de landbouwvrijstelling.

De leden van de fractie van de S.G.P. vroegen langs welke weg de bewindslieden voornemens zijn om de voorgenomen verlaging van het tarief voor de vennootschapsbelasting tot uiteindelijk 40% in de overgangperiode te verwerken. Zij zagen twee mogelijkheden: a) geen wijziging in dit wetsvoorstel, waardoor de overgangstermijn automatisch wordt verkort b) wel wijziging en wel zodanig dat in dezelfde overgangperiode een minder steile vermeerdering van het overgangstarief plaatsvindt. Deze leden gaven de voorkeur aan de tweede mogelijkheid, omdat die wellicht het beste aansluit bij de optiek van het wetsvoorstel.

Spaarbanken

Het kwam de leden van de P.v.d.A.-fractie voor dat de voorgestelde overgangstermijn een vrij lange is. Waarom is afgeweken van de termijn van 10 jaar die De Nederlandsche Bank voor haar overgangsregime stelt? Thans ontbreekt een deugdelijke motivering aan de lengte van de voorgestelde termijn. Is er rekening mee gehouden dat het feit dat reeds in 1982 en 1983 voorbereidingen voor het nieuwe beleggingsbeleid konden worden getroffen, een feitelijke verlenging van de termijn impliceert?

Deze leden merkten op dat het voorstel, om de voorgestelde verlaging van het tarief van de vennootschapsbelasting zodanig te laten uitwerken dat het de lengte van de overgangstermijn niet aantast, een gecompliceerde regeling veroorzaakt. In de praktijk moet daardoor met delen van procenten worden gewerkt. Een en ander werkt bovendien door in de verlening en terugbetaling van WIR-premies. Zij vroegen of de tariefsverlaging wel tot handhaving van de voorgestelde overgangstermijnen zou moeten leiden. Het vermogen van de instellingen om de overgang naar een nieuwe situatie op te vangen neemt door die verlaging immers als het ware toe. Is dit een onjuiste redenering, zo vroegen zij.

De hier aan het woord zijnde leden wilden weten hoe het nu gedane voorstel zich verhoudt tot het streven binnen het WIR-stelsel om tot vereenvoudiging te komen. Zou het denkbaar zijn eerder het volle tarief te realiseren onder het sneller of reeds direct volledig deelachtig kunnen worden van WIR-premies? Welke financiële gevolgen zouden voor de eerstkomende jaren aan deze benadering zijn verbonden?

De leden van de fractie van de S.G.P. wilden de aandacht vragen voor de huns inziens coulante termijn voor de overgangsregeling. Zij hadden daar gezien de aangevoerde argumenten wel begrip voor, maar wezen wel op het feit dat onder het huidige regime spaarbanken die op enig tijdstip niet meer voldoen aan de – stringente – voorwaarden, de vrijstelling geheel verliezen zonder overgangstermijn. Het belangrijkste argument van het kabinet voor de lange overgangsperiode ligt in het feit dat het verstrekken van bedrijfskredieten en de overgang op een andere beleggingspolitiek (opbouw «know-how» en aanloopkosten) niet direct winstgevend zal zijn. Is daarbij ook bedacht dat het voorziene winstniveau in de overgangsperiode zelf ook al oorzaak kan zijn voor een lage belastingheffing? Of heeft in het bepalen van de lengte van de termijn de mogelijkheid om met de gesprekspartner tot overeenstemming te komen de belangrijkste rol gespeeld? Zijn de beslissingen omtrent de nieuwe regeling met algemene stemmen genomen?

De hier aan het woord zijnde leden vroegen hoe de bewindslieden komen aan een fictieve belastingdruk van 15% als startpunt, dat afkomstig zou zijn van de gemiddelde belastingdruk op spaarbanken die zou ontstaan indien de vrijgestelde winstbestanddelen op andere wijze dan tot dusverre zouden worden berekend. Het mag toch als bekend worden verondersteld dat de feitelijke gemiddelde druk bij spaarbanken 8% van de totale winst (vóór vermogensaftrek) bedraagt. Zou een startpunt van 8% dan niet meer voor de hand hebben gelegen?

Rijkspostspaarbank; Postbank

In aansluiting op de eerder gestelde vragen vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie om een uiteenzetting van de door dit voorstel resterende verschillen tussen de Rabobank en de nog op te richten Postbank. Kan een toelichting worden gegeven op de respectieve fiscale behandeling in het licht van die verschillen? Doet zich ook voor respectievelijk RPS en Postbank aan de actiefzijde van de balans niet in zoverre een vergelijkbare situatie voor, als die welke de spaarbanken hebben, nl. dat er vooral sprake is van lange beleggingen en dat een wijziging in het beleggingsbeleid slechts mogelijk is in het tempo dat ze vrijvallen, en dus tijd kost? Geldt zulks niet te meer voor de Postbank gezien de in de opkomst zijnde regeling opgenomen beperkingen, dat de kredietverlening slechts langzaam kan worden opgebouwd?

Gevolgen voor andere fiscale regelingen

Betreffende de gevolgen van het vervallen van de spaarbankvrijstelling voor andere fiscale regelingen stelden de leden van de C.D.A.-fractie de navolgende vraag. Worden de plaatselijke Rabobanken – nu het onderscheid met de algemene banken is komen te vervallen – als een fiscale eenheid behandeld? Zo niet, welke argumentatie wordt voor een verschillende fiscale behandeling gehanteerd?

Voorgesteld wordt het recht op WIR-premie in de overgangsperiode te beperken in samenhang met het voor het jaar van investering van toepassing zijnde zogenaamde overgangstarief. Het is bekend dat bedrijfsmiddelen, zeker als het onroerende goederen betreft, veelal gedurende een reeks van jaren hun dienst moeten leveren. De leden van de S.G.P.-fractie meenden hier er op te moeten wijzen dat het lang niet denkbeeldig is dat de hier bedoelde investeringen ook ten goede komen aan jaren waarin een hoger tarief betaald moet worden dan in het jaar van aanschaf. Moet hieruit niet voortvloeien dat er feitelijk geen reden is beperkingen op de WIR-premies toe te passen? Vooral niet in formele zin omdat de vrijstelling per 1 januari 1984 komt te vervallen. Daardoor ontbreekt de aanleiding voor de beperking. Voorts vroegen zij of een ruimer recht op deze premies niet meer recht doet aan dat gegeven. Is het juist dat een volledige toepassing hooguit f 15 mln. zou moeten kosten?

De leden hier aan het woord wilden nog een aspect met betrekking tot de overgangsregeling inzake de WIR aan de orde stellen, te weten het recht van derden op de premie voor hun investeringen in bedrijfsmiddelen die bestemd zijn om beschikbaar te worden gesteld aan spaarbanken. Hiertoe wordt een overeenkomstige overgangsregeling voorgesteld. Is het juist, dat met de komende vereenvoudiging van de WIR (wetsvoorstel 18 203) deze bepaling niet meer relevant zal zijn? Deze leden waren van mening dat ook als laatstgenoemd wetsvoorstel op dat punt niet doorgaat, dan toch van zo'n beperking zou moeten worden afgezien. Zij wezen voor de motivering daarvan in de eerste plaats op hetgeen zij reeds eerder hadden gesteld. Daarnaast waren zij van mening dat alleen al de welhaast onaanvaardbare gecompliceerdheid van deze bepaling zou moeten leiden tot het laten vervallen van dit onderdeel van het wetsvoorstel.

Het bevorderen van het sparen

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen erop, dat het fiscale stelsel positief inkomen uit vermogen nog altijd relatief minder gunstig behandelt dan negatief inkomen uit vermogen. Ongetwijfeld gaan daarvan economische effecten uit die als minder positief beoordeeld moeten worden. Zij riepen de uitvoerige «Hofstra-discussie» in herinnering. Van het huidige stelsel gaan dan ook fraude-impulsen uit. Zij vroegen of de regering alsnog voornemens is meer evenwicht in het fiscale stelsel aan te brengen.

Tevens zagen zij gaarne dat een vergelijking wordt gemaakt in de fiscale behandeling van het aanhouden van spaartegoeden bij banken en van aanwending ervan in de verzekerings sfeer. In hoeverre is hier sprake van een ongelijke concurrentiepositie? Is de studie naar herziening van fiscale faciliteiten voor het verzekeringswezen reeds voltooid? Zo nee, wanneer is de afronding ervan te verwachten? Zo ja, welke conclusies zijn uit die studie getrokken? Daarnaast vroegen deze leden of nog eens de voor- en nadelen van het saldo-karakter van de huidige rentevrijstelling tegen elkaar konden worden afgewogen.

Ten aanzien van de vraag of de omvang van de vrijstelling zou dienen te worden verhoogd behielden deze leden zich alle rechten voor. Ze wilden dit mede beoordelen in het licht van de beslissingen die ten aanzien van omvang en vormgeving van de 2de tranche lastenverlichting zullen worden genomen. Welke budgettaire gevolgen zouden aan een verhoging tot f 1000 verbonden zijn? Zij stelden dezelfde vraag voor wat betreft een de-saldering onder handhaving van het huidige vrijstellingsbedrag respectievelijk een verhoging tot f 1000. Op welk bedrag zou de vrijstelling moeten worden gebracht wanneer een aanpassing voor de opgetreden inflatie zou plaatsvinden? Welke kosten zouden daaraan zijn verbonden?

Is bekend, bij voorbeeld op basis van een frequentieverdeling van gemiddelde spaartegoeden, welk deel van de particuliere tegoeden op grond van de huidige rentevrijstelling, van de heffing is vrijgesteld?

De leden van de C.D.A.-fractie namen kennis van het door de regering ingenomen standpunt dat niet behoeft te worden overgegaan tot uitbreiding van de ter bevordering van het sparen reeds bestaande fiscale faciliteiten.

De regering wijst in dit verband op de bestaande rentevrijstelling en de door haar in de spaarnota (17 381, nr. 1) aangegeven prioriteit ten aanzien van bedrijfsbesparingen en besparingen in de overheidssector. Deze leden merkten op dat zij zich op dit moment niet konden aansluiten bij het standpunt van de regering over de uitbreiding van de spaarfaciliteiten. Zij achtten het ongewenst in het kader van het onderliggende voorstel hierover in discussie te treden en hielden zich het recht voor op de spaarfaciliteiten te zijner tijd terug te komen.

De leden van de V.V.D.-fractie wilden hier de volgende vragen stellen. Blijkens de memorie van toelichting ziet de regering in het voorstel tot afschaffing van de spaarbankvrijstelling geen aanleiding via andere

middelen het sparen door kleine spaarders te bevorderen, ondanks de daartoe strekkende uitspraak van de Kamer in de aanvaarde motie-Van Amelsvoort. Gelet op de sindsdien genomen maatregelen valt daar wel begrip voor op te brengen, doch niettemin doet zich de vraag voor of mede gelet op de algemene daling van het besteedbaar inkomen van de laatste jaren de spaarzin niet extra bevorderd moet worden. Is bij voorbeeld overwogen de rentevrijstelling, opgenomen in de wet op de inkomstenbelasting, te verhogen van f 700 naar f 1000? Welke budgettaire consequenties zijn met een dergelijke maatregel gemoeid? Licht het in algemene zin niet voor de hand de positieve budgettaire gevolgen van het wetsvoorstel aan te wenden in de sfeer van het bevorderen van het sparen? Is overigens al een bestemming gegeven aan het positieve budgettaire effect van het wetsvoorstel? Als het kabinet in dit verband verwijst naar de Spaarnota, waarin wordt geconcludeerd prioriteit te geven aan de bedrijfsbesparingen en de besparingen in de overheidssector, welke maatregelen zijn op dit terrein sedert het verschijnen van de Spaarnota genomen c.q. in voorbereiding?

De leden van de fractie van de S.G.P. hadden er kennis van genomen dat naar de mening van de bewindslieden verdere faciliteiten tot het bevorderen van het sparen niet nodig waren. Zij waren van mening dat daarbij de betekenis van de rentevrijstelling nogal wordt overschat. Immers, de bewindslieden hanteren daarbij een relatief lage rente van 4 à 5%. Elders in de memorie van toelichting wordt echter het argument gebruikt dat spaarbanken een hogere rente moeten bieden om voor spaarders aantrekkelijk te blijven. De leden hier aan het woord vonden de bestaande rentevrijstellingsregeling in de huidige wet Inkomstenbelasting niet bepaald gunstig. Zou een meer neutrale behandeling niet beter op zijn plaats zijn? Deze leden hadden met belangstelling het artikel van drs. J. Doornebal, in het Weekblad voor Fiscaal Recht van 8 maart 1984 gelezen, getiteld: «Enkele inkomstenbelastingaspecten van consumptieve bestedingen en besparingen». Kunnen de bewindslieden hun reactie geven op dat artikel? Deze leden achtten dat van belang omdat het kan leiden tot een meer neutrale behandeling van renten en dergelijke.

De leden behorende tot de R.P.F.-fractie toonden minder instemming voor dat deel van de memorie van toelichting waar het gaat om het bevorderen van het sparen c.q. de aanwending van de hogere opbrengst in het kader van de vennootschapsbelasting. Zij waren er vooralsnog niet van overtuigd dat de bestaande fiscale faciliteiten voor particuliere spaarders geen aanvulling c.q. uitbreiding behoeven. Uit de gehanteerde rentevergoedingspercentages (4 à 5%) blijkt, dat de regering doelt op (vrijwel) direct opeisbare spaartegoeden. Voor tegoeden, die langere tijd zijn vastgelegd, zullen echter hogere percentages en lagere (vrijgestelde) bedragen gelden. Deze leden meenden, dat de noodzaak voor de burgers om zelf te sparen ten gevolge van de versoering van de sociale voorzieningen, waar de Raad van State op wijst, juist verband houdt met spaartegoeden, die niet direct opeisbaar zijn. Zij vroegen daarom of het tegoed dat in de huidige situatie is vrijgesteld voor de heffing van de inkomstenbelasting, wel voorziet in de behoefte om een eventuele inkomensdaling op te vangen. Een fiscale ontmoediging van deze spaarzin, uiteindelijk immers een uiting van verantwoordelijkheidsbesef, zal naar het oordeel van de aan het woord zijnde leden zo veel mogelijk voorkomen moeten worden. Op grond hiervan achtten zij een nadere motivering voor het handhaven van de huidige rentevrijstelling op zijn minst gewenst.

Moet overigens ook geen rekening worden gehouden met de gunstige invloed van de gezinsbesparingen op de kapitaalmarkt en de rente-ontwikkeling op die markt? Hoewel de leden van de R.P.F.-fractie in de eerste plaats pleitten voor enige uitbreiding van de fiscale faciliteiten om het (gezins)sparen te bevorderen, waren zij niet geheel ongevoelig voor het

argument, dat de bedrijfsbesparingen en de overheidsbesparingen op dit moment prioriteit verdienen. Men kan echter, zo meenden zij, het ene doen en het andere niet nalaten. Met het oog hierop vroegen zij of het wellicht aanbeveling verdient de voorgestelde maatregelen, en de budgettaire consequenties daarvan, in het wat bredere kader van het totale spaarbeleid te plaatsen. Behalve aan het stimuleren van de gezinsbesparingen dachten deze leden hierbij aan het voor de inkomstenbelasting gedeeltelijk aftrekbaar maken van de aankoop van nieuw geëmitteerde aandelen of, zoals zij tijdens de behandeling van de meest recente begroting van Economische Zaken hadden voorgesteld, het deelnemen in ondernemingen door particulieren. Hiermee kan immers de mogelijkheid tot winsthouding voor het bedrijfsleven enigszins worden verruimd? Een deel van de opbrengst van het onderhavige voorstel zou dan nog aangewend kunnen worden voor een verlaging van het financieringstekort, hetgeen ten goede zou komen aan de besparingen van de collectieve sector. De hier aan het woord zijnde leden stelden prijs op het oordeel van de bewindslieden over deze beleidsvariant.

Overigens achtten zij het in dit verband zeer wel mogelijk, dat in de loop der jaren aan de diverse opties (gezinsbesparingen, bedrijfsbesparingen en overheidsbesparingen) variërende accenten worden gegeven.

Budgettaire gevolgen

Is in de ramingen rekening gehouden met het vervallen van de korting op de vermogensaftrek, zo vroegen de leden van de P.v.d.A.-fractie. Kan de geraamde opbrengst worden onderverdeeld naar spaarbanken, RPS en Rabo-banken?

Is het waar dat de Rabo-organisatie geen fiscale eenheid vormt? Als dit wel het geval zou zijn en eventuele verliezen van lokale Rabo-banken compensabel zouden worden, welk effect zou daarvan dan uitgaan op de opbrengst-raming, uitgaande van de nu bestaande situatie?

De voorzitter van de commissie,
Joekes

De waarnemend griffier van de commissie,
Hordijk